
Nye spesialister

NYE SPESIALISTER

Eutanasi i Europa

En undersøkelse av ca. 20 000 dødsfall i seks europeiske land viser at $\approx 1\%$ av de undersøkte dødsfallene i Danmark, Italia, Sverige og Sveits skyldtes at legen hadde gitt pasienten et preparat for å fremskynde døden (Lancet 2003; 362: 345–50).

Forekomsten var $1,8\%$ i Belgia og $3,4\%$ i Nederland. Undersøkelsen omfattet dødsfall i perioden juni 2001 – februar 2002, dvs. før eutanasi ble legalisert i Nederland og Belgia.

Om lag en tredel av de 20 000 dødsfallene inntraff plutselig og uventet. For de øvrige to tredeler var diskusjoner om livsforlengende behandling et viktig tema. Andelen der legene avsluttet den livsforlengende behandlingen varierte mellom 23% i Italia til 51% i Sveits. Pasienter, pårørende og helsepersonell ble tatt med i diskusjonen i svært ulik grad i de forskjellige landene.

Økt forekomst av hudkreft hos piloter

Piloter er eksponert for flere faktorer som kan medføre økt risiko for kreft, bl.a. kosmisk ioniserende stråling. En studie av kreftinsidens blant piloter i alle nordiske land viser at risikoen for kreft totalt sett er på nivå med den øvrige mannlige befolkning (Läkartidningen 2003; 100: 2297–9). Data for ca. 10 000 personer ble analysert.

Det ble påvist økt risiko for malignt melanom (OR 2,29; 95 % KI 1,73 – 2,98) og annen hudkreft (OR 2,08; 95 % KI 1,74 – 2,79). Denne økningen kan ha sammenheng med forhold både i og utenfor arbeidet.

Kreft i homofile partnerskap

Forekomst av kreft hos homofile menn og kvinner er ikke blitt systematisk undersøkt. I en ny dansk studie ble om lag 1 600 kvinner og 3 400 menn fulgt opp etter å ha inngått registrert partnerskap i perioden 1989 – 97 (Am J Epidemiol 2003; 157: 966 – 72).

Lesbiske kvinner hadde generell kreftrisiko på nivå med andre danske kvinner, men forekomsten av kreft i livmorhalsen var lavere enn forventet (relativ risiko 0,2; 95 % KI 0,0 – 0,97).

Homofile menn hadde høyere generell kreftrisiko (RR 2,1; 95 % KI 1,8 – 2,5). Dette skyldtes vesentlig økt risiko for HIV-assosierte kreftformer som Kaposis sarkom og non-Hodgkins lymfom.

Screening for cøliaki?

Cøliaki er en vanlig autoimmun tilstand som skyldes at tarmen ikke tåler gluten, et protein som særlig finnes i hvete, bygg og rug. Tilstanden kan være underdiagnostisert, og i en finsk studie ville man undersøke dette.

Forskerne screenet flere enn 3 600 personer i alderen 7 – 16 år i 1994 for visse serumautoantistoffer (N Engl J Med 2003; 348: 2517 – 24). Alle som var antistoffpositive fikk tilbud om tynntarmsbiopsi i 2001.

56 personer (1,5 %) hadde positive antistoffprøver, men ingen hadde klinisk sykdom. Den biopsipåviste prevalensen var ett tilfelle blant 99 barn, som er høyere enn tidligere antatt.

Forskerne konkluderte med at forekomsten av transglutaminase og endomysiale autoantistoffer sammen med spesifikke HLA-haplotyper kan identifisere personer med asymptomatisk sykdom.

Hoftebrudd ved antidepressiver

Bruk av trisykliske antidepressiver er forbundet med økt risiko for hoftebrudd. Dette er også rapportert ved bruk av selektive serotoninreopptakshemmere (SSRI).

I en ny kasus-kontroll-studie undersøkte britiske forskere flere enn 16 000 hoftebrudd (Am J Epidemiol 2003; 158: 77 – 84). Igjen fant man en slik sammenheng for både trisykliske antidepressiver og SSRI. Risikoen var størst de første 15 dager av behandlingen. Oddsratio i denne perioden var henholdsvis 4,76 (95 % KI 3,06 – 7,41) og 6,3 (95 % KI 2,65 – 14,97) for de trisykliske midlene og SSRI.

Grunnen til denne effekten antas å være økt tendens til fall som følge av ortostatisk hypotensjon, sedasjon eller konfusjon ved oppstart av behandling.

Verdi av ambulatorisk blodtrykksmåling

Ambulatorisk blodtrykksmåling kan benyttes for å utrede «kontorblodtrykk», og for å utrede endringer i de døgnbaserte blodtrykksvariasjoner, fordi målingene utføres automatisk ved gitte tidsintervaller gjennom et helt døgn.

Det er uklart om slik ambulatorisk måling hos pasienter som behandles for hypertensjon predikerer kardiovaskulære hendelser uavhengig av målinger på legekontoret og andre kjente risikofaktorer.

I en prospektiv multisenterstudie ble nærmere 2 000 behandlede hypertensjonspasienter fulgt opp i fem år (median) (N Engl J Med 2003; 348: 2407 – 15). Ambulatorisk blodtrykk målt ved studiestart. Kardiovaskulære hendelser ble registrert hos 157 pasienter.

Det viste seg at høyere middelverdier av 24-timers systolisk og diastolisk blodtrykk var uavhengige risikofaktorer for kardiovaskulære hendelser, også når det var justert for klassiske risikofaktorer inkludert målinger på legekontoret.

Økt risiko for trombose i fly?

Flyreiser antas å øke risiko for venøse tromboser. En norsk studie publisert i *Lancet* i 2000 viste at dette kunne skyldes at koagulasjonen ble aktivert pga. hypoksi forårsaket av redusert trykk i flyet.

En ny studie publisert av britiske forskere fant imidlertid liten effekt på koagulasjonen ved hypoksi (Lancet 2003; 361: 2207 – 8). Åtte frivillige personer deltok i forsøket som gikk over åtte timer hver gang. Hver person var sin egen kontrollperson. I den ene protokollen ble de utsatt for vanlig luft (kontrollprotokoll) og i den andre protokollen ble de eksponert for hypoksi.

Forskerne konkluderer med at hypoksi har ingen vesentlig effekt på koagulasjonen hos friske personer.

Middelhavsdiett er gunstig

Høyt inntak av grønnsaker, belgfrukter, frukt, nøtter og fisk samt lite kjøtt, helmelksprodukter og moderat alkoholforbruk preger dietten i landene rundt Middelhavet. En slik diett antas å ha gunstig effekt på helsen.

I en stor prospektiv kohortstudie i Hellas viste det seg at de som holdt seg strengest til slikt kosthold, hadde redusert mortalitet (justert hasardratio 0,75; 95 % KI 0,64 – 0,87), særlig for koronarsykdom (justert hasardratio 0,67; 95 % KI 0,47 – 0,94) og kreft (justert hasardratio 0,76; 95 % KI 0,59 – 0,98). Resultatene var justert for kroppsmasseindeks, fysisk aktivitet og andre potensielle konfundere (N Engl J Med 2003; 348: 2599 – 2608).

Studien omfattet ca. 22 000 grekere som besvarte et spørreskjema ved studiens start.
Median oppfølgingstid var 44 måneder, og i løpet av perioden var det 275 dødsfall.

Publisert: 28. august 2003. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 21. juli 2026.